

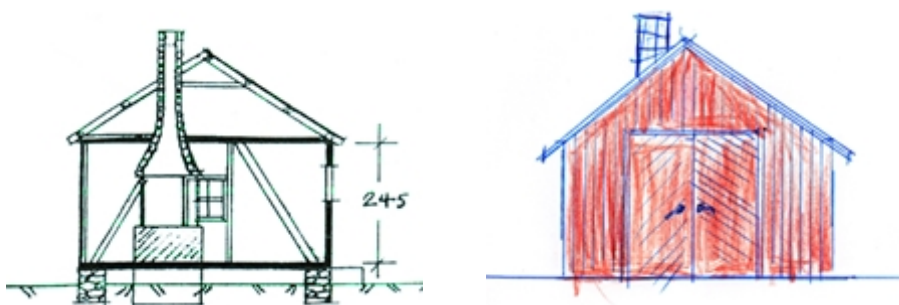
Tasta

Smiene på Tasta.

På Tasta kjenner vi til tre smier, men det har sikkert eksistert flere. En lå i Vølstadveien 37, på gården som Ole Thorsen Vølstad kjøpte i 1859, Jonsgård, gårdsnr.29, bruksnr. 72. Ole Thorsen Vølstad var utdannet ljasmed, disse var det en mengde av før man fikk slåmaskiner, og det ble slutt med longorv og stutturv. (Som en kuriositet lå smien på den nåværende eiendom til forfatteren, da tomten ble utgravet fant en mange utslitt hestesko) Om Ole Thorsen Vølstad kan dere lese om i [Tastaprofilen](#), også Ole Martin Wølstad (gullmaen). Smien var en gammel skrøpelig rødmalt trebygning, den ble revet ca. 1950.

Smien var et yndet sted for lek, av unger i flere generasjoner.

Den var fullt utstyrt med esse, blåsebelg, ambolt o.s.v.

Skisse av smien slik vi husker den.

Ole Toreson Vølstad

Den første smeden som drev smie på 28/38 var Rasmus Eilertsen Friestad. Han var opprinnelig fra Klepp, født 1818. I 1844 fikk han borgerbrev som smedmester i Stavanger.

I 1852 flyttet familien til Tasta og fortsatte smien der, i 1875 er han nevnt som gardbruker og skipsreder.

I 1886 kjøpte Bellest Pedersen Høie smien, han var født i 1866, og vi antar at han hadde gått i lære hos Friestad. Han drev da med å arbeide av gaards- kjøreredskap med en årlig omsetning på kr.3000.- Det begynte med to læregutter. Omsætningen har med aarene tredoblet seg I disse 27 aar har et stort antall utstaat sin læretid ved verkstedet, en mængde gaards- og kjøreredskaper har blit forarbeidet med marked ogsaa udenom Stavanger Amt. Liksom Island har været et godt marked for kjerrer og bredfelgede hjul. I de sidste aar har det gaat forsendelser vaar og høst. Han har deltatt i utstilling og erholdt 2- præmie for kjøretøyer. Store strøk av Hetland har hos ham hat let adgang til reparationer og nyanskaffelser. Anla privat telefon i 1906. Ved hans 25. aars jubilæum som smedmester vistes han stor oppmerksomhet. Han har paa siden drevet gaardsbruk samt at flere kommunale gjøremål i bygden, saa arbeidsårene har været godt utnyttet kan man læse i Trek av Hetlands historie 1814 – 1914.

Andreas Døsjeland, overtok smien etter Bellest Høie, men i de tider (1920 årene) var det meget dårlige tider i Stavanger og ellers i Norge. Gjennomsnitt var det 24 % ledighet på landsbasis. Men den byen som var aller mest rammet, var Stavanger, det var hele 28,4 % ledighet. Følgelig ble det skrale tider for Døsjeland og han gikk konkurs. Konkursboet ble oppkjøpt av Hetland Sparebank. Selv utvandret han til USA, 30. mars 1926. Årsak liten fortjeneste, og inntekt.

I 1932 ble smien kjøpt av Toralf, født i Tananger 9. mars 1904, av Hetland Sparebank. For kr.5.000.- Toralf drev smien på vegne av banken fra den gikk konkurs frem til han kjøpte den av Hetland Sparebank. Han hadde også læretiden sin hos Døsjeland. Toralf kom til Tasta rundt 1917. Han var litt av en oppfinner, blant annet konstruerte han og bygget en automatisk maskin for produksjon av esker, flere andre ting, som maskiner som utførte produksjon av klammer, samt andre hjelpemidler til smien. Dessuten var Toralf god å gå til for oss barn om vinteren, han slipte skøytene våre for kr. 1.- Han fabrikerte blant annet to busser for Randaberg - Tasta Billag, dette var i 1946 og 1947. I tillegg bygget han om en buss. Han fikk patent på: ”anordning fortrinvis omstilling av brytere respektive igangsettingsapparater for elektriske motorer på avstand”, da var han bare 15 år gammel! Dessuten oppfant han følgende: høygriper, plategriper, den første gravemaskinen som ble laget i distriktet var Toralfs oppfinnelse.d.v.s. de laget maskinen på Salte på Jæren, der var han ute og kikket en gang, så gikk han hjem og laget en selv, det var i slutten av 40 årene. Dessuten en mengde andre oppfinnelser til bønder og fiskere. Nevner også at han utviklet vannbrems for elektriske ankerspill på H-3 rigger.De originale spillene var elektriske med båndbrems, disse løp varme p.g.a. ukontrollert hastighet på kabelarene. Det var omfattende og kostbare reparasjoner etter hver ankring. Så utviklet Toralf sammen med Odfjell drilling et skovlehus med skovler som ble koplet til kabelarene. En koplet til en brannslange hvor trykket ble regulert etter så stor fart en ville ha. Vannstrålen ble dirigert mot rotasjonen på skovlene. Vi prøvde først med en, den virket 100 %. Så ble det montert på alle spillene og siden var det ikke problemer med varmgang.

Hans tekniske utdannelse besto av 2 årlig tekniske aftenskole
I de senere årene har hovedproduksjonen klammer for rørledninger i utallige dimensjoner.

Den gamle smien ble revet og nytt mekanisk verksted ble bygget på tomten, sønnen Magne overtok bedriften i 1970. Siden ble eiendommen 28/38 solgt og det er bygget en boligblokk på tomten. Nytt verksted ble bygget i Finnestadsvingen 28 i 2004.Bedriften ble i 2003 gjort om til aksjeselskap (Smed T. Kristiansen AS).Sønnene Tor W. Kristiansen og Svein W. Kristiansen overtok driften av selskapet i 2004 og eide den sammen med Magne Kristiansen frem til han døde i 18. november 2014. Bedriften er betydelig modernisert de siste årene (1995 – 2016) men kjernen av produksjonsteknikkene gjør at vi fortsatt med stolthet kan kalle oss en smie.Toralf døde 18. desember i 1994... Toralf jobbet for sønnen Magne frem til han var 84. Da fikk han et hjerteinfarkt og måtte slutte.

Smien til Martin Johan Folkvord lå på bruknr.28 gårdsnr. 87 og 88, henholdsvis Fjeldheim og Smiestuehagen. Det er på venstre side i krysset Randabergveien/Gjerdeveien. Martin Johan og Karen Marie Folkvord kom til Tasta i 1887 bygde hus og smie der. Martin var født 18. desember 1872, født og oppvokst på Folkvord i Høyland. Karen Margrete Larsdatter var født 21. januar 1873 i Hebnæs. De drev smien til 1903, da emigrerte Martin til USA den 4. mai 1903, under navnet Martin J. Tollefsen. Det var ikke mulig å ha en levelig inntekt, så derfor reiste han til USA som så mange andre Tastabuer. Ved folketellingen i Hetland i 1900 bor hun og mannen samt tre barn på Tasta, videre er det to smedlærninger, en repsluger med kone og en blikkenslager, i alt 10 personer. Grunnen til at det ikke gikk så godt var vel sterk konkurranse fra Bellest Høie. Vi har ikke lyktes å finne ut om han noen gang var hjemme. I 1924 reiste sønnen Lars til sin far. I 1938 var han hjemme på besøk. Utvandrercenteret har funnet Martin oppført i et vervingskjema fra 1. verdenskrig, der står han oppført som "Blacksmith" nearest relavive Karen Folkvord, bosted Chicago Illinois. Karen leide smien ut til forskjellige smeder, blant annet Syvert Marcellius. Den som var mest kjent på Tasta og som leide smien av Karen, var Georg Kommedal, som bodde hele sitt liv på småbruket nede i Dalen. Smien ble kalt Georg i Smiå. Her ble det også utlevert post. Georg skodde og fabrikkerte mest hestesko 12. februar 1927 solgte Karen bruket til Karen og Jakob Talgø, og Georg fortsatte leieavtalen med dem.

Portrett av "Georg i smiå"
Han er ung på bildet.
Vi husker han best med bart.

For andre opplysninger;
se Tastaprofiler Karen Folkvord.

Kilder: Kjell Bols,
Utvandrercenteret,

Magne Kristiansen,
Svein Kristiansen,
Solveig Kristiansen.

O Indrehus,
Tore Revheim og Osmund Rossavik”
Træk av Hetlands Historie 1837 – 1937”.
Stavanger Aftenblad.

Medforfatter Jan K. Torgersen, Tasta Historielag.
Lay-out - Lars Ikdal.